

I. N. 7. C.

DISSERTATIO ACADEMICA
DE

NON-REO
CONFITENTE,

QUAM

*Consensu Amplissimi SENATUS Philosophici
In illustri ad Auram Athenæo,*

PRÆSIDE

M_{AG.} JOHANN E
BILMARK,

HIST. & PHIL. PRACT. PROF. REG. & ORD.

Publico bonorum examini modeste subjecit

DANIEL MATTENS,

NYLANDUS.

IN AUDITORIO MAJORI DIE IV. MART.

ANNI MDCCLXVII.

H. A. M. S.

ABOÆ

Impressit JOH. CHRISTOPH. FRENCKELL.

S:æ R:æ M:tis

MAXIMÆ FIDEI VIRO,

Perillustri atque Generosissimo DOMINO,

D: NO JOHANNI
LAGERFLYCHT,

Summi Judicii in Magno Ducatu Finlandiæ PRÆSI-
DI ac PRO-PRÆSIDI Gravissimo, nec non EQUI-
TI Aurato de Stella Polari dignissimo.

MÆCENATI MAXIMO.

Quam TIBI, MÆCENAS MAXIME, nunc of-
fero, dissertationem si vel ex sua vel ex TUA
Perillustri dignitate aestimes, exiguam; si ex argu-
menti gravitate, mediocrem; si vero ex offeren-
tis

tis animo & pietate spectes, magnam censebis. Suscipias itaque, GENEROSISSIME DOMINE, hoc quaecunque munusculum ea, qua semper soles, facilitate, meque, Sacris Themidis initiari cupientem, prolixo Tuo favore amplecti haud dedigneris. Quam si dederis veniam, ego vicissim animo connitar & labore contendam, ne gratia TUA unquam excidam. Servet DEUS O.M. TE, MÆCENAS Propensissime, quam diutissime sospitem atque incolumen, ut Patriæ commodis, in quibus promovendis TUAS quotidie ponis curas & delicias, per longam adhuc annorum seriem sufficias. Ita ex intimo pectore voveo, permansurus ad cineres usque

Perillustris atque Generosissimi NOMINIS TUI

cliens devotissimus,
DANIEL MATTENS.

à
MONSIEUR,
**M. JEAN HENRI
MATTENS,**

Chirurgien Major au Regiment de Nylande
Cavallerie.

Mon très cher PERE.

*Agréés, Mon très cher Pere, je Vous en supplie,
que je Vous offre cette petite dissertation, premices
de mes travaux Academiques, & le fruit de Vos soins
pour mon bonheur. S'il étoit permis à un fils de fai-
re connoître les merites de son Pere, je les ferois va-
loir par l'exaëtitude dans Votre charge, par le soulage-
ment que Vous avés procuré par Votre art à plusieurs
mortels, mais particulièrement par la bonté de Votre
cœur, qui m'a comblé des plus grands bienfaits. Au-
tant ceux-ci surpassent mon éspérance, autant je m ef-
forcerai de prouver que je me ferai gloire d'être tou-
te ma vie avec la plus profonde vénération*

MONSIEUR,
Mon très Cher Pere

*Vôtre très humble serviteur
& très obéissant fils*
DANIEL MATTENS.

I. N. J. C.

§. I.

Quod generis humani maxime inter sit, cum ut probi atque innocentes a quibusvis injuriis præstentur immunes, tum etiam ut improbi atque maleferiati promeritis poenis intra officiorum redigantur orbitam, negaturum credimus omnino neminem. Quamobrem etiam post introducta imperia auctoritate publica constituta sunt judicia, in quibus Viri, prudentia atque experientia insignes, facultate gaudent, non solum de actionibus, quæ momentum quoddam reipublicæ adferunt, cognoscendi, sed etiam decernendi, partim quid unicuique civium concedi, æquum sit, partim qualem quantamque subibit poenam, qui alium temere laceflivit, atque damno præter ejus meritum adfecit. Ne vero respublica utilitate ex hoc instituto sperata excideret, pauca sunt, quæ arbitrio Judicis relinquuntur, quum omnem navare debeat operam, ut facta suis auctoribus rite applicentur, & sententiæ, quas fert, idoneis nitantur probationibus, Reg. B. C. XXIV. §. 3. Enimvero tenera adeo vitæ, existimationis & opum conservatio hominibus est indita, ut multi eorum

A

sum-

summa imis & quadrata rotundis potius misceant, quam aliquam earum jacturam sentire velint; imo præsertim maleficiorum a se patratorum vestigia ita oblitterare satagunt, ut ne litura quidem, quantumvis sedulo inquirentibus, appareat. Atque hi tenebriones tanto difficilius deprehenduntur, quum ut lucem, ita actionum testes, sollicitè effugiant; qui præterea si factum gravius fuerit, quam ut omnino celari possit, culpam tamen a se amoliri, suspicionemque facinoris jam e longinquo in alios derivare operose student: quæ si minus ipsis succedant, improbam observant regulam: *Quod fecisti, nega.* In ejusmodi obscuris casibus præcipue cernitur Judicis industria, dum sinuosas taciturni pectoris plicas explicare, in adyta cogitationum Rei penetrare, & disjectis pertinacis astutiæ artibus ad liquidam veritatem non tormentis, nec captiosis quibusdam interrogationibus, quæ innocentibus etiam fraudi nonnunquam esse possunt, sed simplici, verum circumspecta, singularum circumstantiarum connexionè & ventilatione pervenire, & tandem a reo ingenuam confessionem elicere cupit. Atque huic propriæ confessioni, præsertim si fuerit spontanea, plurimum momenti tribuunt Judices, confessum in jure pro evicto, nec quidem immerito, plerumque habentes. Quum enim, ceu modo dictum est, ad hanc legem ipsa nos instituerit Natura, ut nos amemus quam maxime, nostraque salute nihil fere habeamus carius; in neminem profecto cadere videtur tam immane sui odium, ut se confessione sua, tamquam
laqueo

laqueo jugulare, & pernicioſa prævaricatione ſe i-
pſum opprimere velit. Res ipſa potius docet, eum,
qui aliquid a ſe geſtum admiſſumque eſſe fatetur,
verecundia quadam ac conſcientiæ vi impulſum,
crimen agnoviſſe. Hinc SENECA: *Confefſio CON-*
SCIENTIÆ vox eſt. Confefſio coacti, & quæ fecit, agno-
ſcentis eſt verbum (a). Quis ergo fidem deroget ho-
mini, cum maniſeſto vitæ fortunarumque periculo
aliquid adfirmanti, eo loco ac tempore, quo in per-
tinaci ſilentio vel mendacio plerique omnem ſpem
ſalutis poſitam ſibi eſſe exiſtimant? Nonne reus tam
ingenuus ipſam videbitur denudare conſcientiam?
Igitur quemadmodum CICERO jam olim ſibi im-
penſe gratulabatur, quum ſibi accuſatori negotium
eſſet cum reo: *qui ſcelerum ſuorum nullam ſibi neque*
inſiciandi rationem, neque defendendi reliquiſſet, ſed
omnibus in rebus coargueretur ab accuſatore, convin-
ceretur a teſtibus, urgeretur CONFESSIONE SUA, & ma-
niſeſtis in maleficiis teneretur (b); ita quoque res &
controversia ad umbilicum deducta Judici plerum-
que videtur, dum Reus ipſe, imprimis ſi nullis ex-
agitatus fuerit tormentorum furiis, proſitetur faci-
nus a ſe eſſe patratum, atque fidem dictis factururus,
ipſas actionis circumſtantias in medium proferat. Et
his omnibus momentis rite poſitis dum nititur ſen-
tentia, juſtiſſima in foro humano habetur; quum
ulterius progredi humana vix permittat conditio.

(a) Vid. *Libr. Controverſ. VIII. Contr. 1. p. m. 403.* (b)
Vid. *in Verrem Libr. IV. C. LXIV.*

§. II.

Sed quum varium atque tortuosum sit mortaliū ingenium, fieri nonnunquam solet, ut ne quidem in negotiis gravissimi momenti, & quæ vitam, famam & opes concernunt, sibi consent homines, sed a se ipsis non raro dissentiant. Sicut enim Rei, præsertim quorum præcordia alios vexandi libido coquit, omnem movent lapidem, ut Judici, de facinore quæstionem habenti, tam sermone quam alto supercilio fucum faciant, causam suam se præclare egisse censentes, si rigorem legis eludere & promeritas pœnas quo demumcunque modo effugere queant; ita e contrario dantur subinde non-rei, qui se Auctores facinorum, a se non patratorum, liberaliter adeo confitentur, ut pœnas, legibus civilibus definitas, sibi que confessis imminentes, in lucro etiam atque solatio ponere videantur. Atque hujus levitatis varias reperire licet causas, quarum nonnullas in medium nunc attulisse, a proposito nostro haud erit alienum. Dantur igitur tales, quos conscientia nimis tenera maximum in modum exagitat, qui proinde cum suos passi sunt manes, vel potius vitiis quibusdam succubuerunt, quibus tamen tranquillitas publica nullo modo turbatur, eadem tamdiu in animis volutant, momentis illorum in conscientia trutina ex horrore mentis semper aliquid addendo, donec gravissimis, ex eorum sententia, æquivalearnt facinoribus. His cogitationibus jugiter immorantes atrociora hæc scelera primum in se confingunt, & deinde eadem publice confiteri non dubi-

dubitant. Sed hi fere sunt, qui tædio vitæ ærumno-
sæ ita seducuntur, ut veritatis lucem in dubiis hisce
casibus acie minus constante intueantur. Alii rursus
reperiuntur, qui vel simplicitate vel supina igno-
rantia se in transversum rapi patiuntur, adeo ut si-
ve actui facinoroso interfuerint, siue non, sibi pri-
mum persvadeant, deinde coram aliis fateantur, se
eas commisisse actiones, quarum nec causæ Mora-
les, nedum Physicæ haberi possunt. Quod imprimis
accidit, si in iudicium subito rapiantur, & justam
sui defensionem ipsi peragere nequeant, attamen strid-
entes videant equuleos, qui ipsos excipient si fa-
cinus, ipsis objectum, morose negent. Tunc satius
putant uno ictu concidere, quam post geminatos do-
lores, quibus perferendis se impares iudicant, mise-
ram animam e languido exhalare corpore. Alii i-
terum jura amicitiae eo usque extendunt, ut culpam
facinoris, ab amico commissi, hilariter in se susci-
pian, & Pylades pro Oreste, si hic periculo aliter
defungi nequeat, mortem oppetere non dubitet.
Alios adhuc videmus, qui lauta mercede conducti,
se, innoxios licet, facinora patrasse confitentur, ut
ipsos auctores non tam a pœna quam ab infamiae
macula liberent; qui tamen casus talia concernunt
delicta, quæ capitis pœna non mulctantur. Dantur
denique nonnulli, ambitionis cæstro ita perciti, ut
Magnorum Virorum, qui amplam nominis celebri-
tatem sunt consecuti, non tantum virtutes sed et-
jam vitia imitari gestiant, & qui se Heroas istos
etiam tunc confitentur, quum in eorum perniciem

conjurata adversæ fortunæ fulmina vident, quorum fragores inepta sua declaratione in se arcessunt. Cujus rei fictam quidem, sed ab indole conditionis humanæ non penitus abhorrentem, Historiolam nobis exhibet BARCLAJUS (a). Hi lubricæ imaginationi tamdiu indulserunt, donec & cerebrum & circulos sibi, saltem aliquantum, turbarunt, adeo ut quod esse voluerunt, tandem esse existiment, nec jam illæ in domito & adsveto animo imagines rem, ut optabilem, sed ut veram & præsentem exhibeant. Atque de his ipsis, qui cum innocentes sunt, facinora tamen satis gravia in se consitentur, in præsentē dissertatione, quam publicæ censuræ nunc modestè submittimus, nonnihil agere constituimus. Quod si quis nos accuset, quod materiam elegerimus, quæ viribus nostris minus conveniat, habebit quidem nos consitentes reos, sed ita tamen consitentes, ut argumenti hujus explicationi nos symbolam quandam conferre posse existimemus; defectus vero nostros, quos non dissimulamus, quin B. Lectoris æquanimitas abunde suppleat, non tam speramus, quam potius confidimus.

(a) In *Argenid*, p. m. 89. & seq.

§. III.

Ut vero pede inoffenso in definito progrediamur stadio, juvabit in antecessum monuisse, quod per *Non-Reum Consistentem* præcipue intelligamus eum, qui vel seipsum patrati facinoris accusat, vel in

in iudicio interrogatus apertæ confessionis ingenuitatem sponte sua amplectitur; quamvis probe sciat, quod factum ipsum, de quo quæstio habetur, nunquam commiserit. Quid autem de illorum statuendum sit confessione, quorum sententia per equuleum extorquetur, aliis dispiciendum relinquimus; addentes solummodo, quod multa ex illis, quæ de confessione spontanea valent, etiam sententiæ, metu & tormentis extortæ, applicari queant. Sciat tamen Iudex, quod si illa non omne ferat punctum, hæc minorem adhuc mereatur fidem. Hinc ne quis existimet, quod nulli dentur casus, quibus homines non-rei facinora quædam in se fuerint confessi, duo tantum exempla ex amplissima, quam Collectores casuum illustrium nobis exhibent, eorum messe impræsentiarum adferemus. Memoria igitur prodit ANNEUS ROBERTUS (a), Ictus haud ignobilis, muliere vidua domi, aliquamdiu absente, nec in tota vicinia amplius visa, increbuisse rumorem, miseram illam latronis cujusdam scelere occubuisse. Refert insuper, iudicem latrunculatorem, auctores cædis requirentem, Titium, in saltu delitescentem, & attonito trementique similem comprehendisse & ad Iudices provinciales deduxisse. Apud hos hominem, nullo quæstionis terrore, nullo tormentorum cruciatu exagitatum, sed aut desperatione, aut nescio quo fato salutis suæ negligentem crimen innocentem agnovisse, confessumque ad laqueum esse damnatum. Biennio post eandem mulierem salvam rediisse, & Iudices a Titii cognatis in jus vocatos esse,

esse, quum jam miseri illius innocentiae, præter sepulcri honorem, dari nihil amplius posset. Huic non multum dissimile exemplum nobis exhibet ZACHARIAS HUBERUS (*b*), sed ubi scena, quod a cordatioribus Judicibus quaestio habebatur, tragicum non habuit exitum. In pago quodam Frisico prope Doccumum, repentino fato occubuerat mulier, cujus maritum fama publica in suspicionem propinati veneni adduxerat. Coniectus in vincula ultro fatebatur, se venenum, Doccumi a Pharmacopola emtum, placentaque mixtum, uxori obtulisse, quæ, illo sumto, confestim se male habere coeperit, & vomitu per butyrum liquefactum frustra provocato circa horam quartam matutinam inter gravissimos dolores expiraverit. Fidem dictis eo majorem facturus reus, addiderat varias facti circumstantias, & in his illam, quod partem veneni reliquam, duplicatae chartae involutam, linoque constrictam, in agro ædibus vicino defoderit, & locum cespite viridi contexerit. Enimvero dum in rem omnem paulo accuratius fuit inquisitum, falsa pleraque omnia apparuerunt; siquidem nec Medici in cadavere ullum veneni vestigium deprehenderant, nec emtio veneni in Pharmacopolio Doccumano facta erat, nec reliquiae veneni in agro reperiebantur, quamvis reus ipse, ad eum locum adductus, omnes prope modum glebas circumivisset. Accedentibus insuper & aliis falsi indiciis, homini, perire cupienti, saluti fuit, quod Judices sollicitè expenderint singula momenta, qui, tantum abfuit, ut pro explorato facinore

re habendam putaverint illam hominis, atra bile laborantis, confessionem, ut eum liberare non dubitaverint, quamvis amplissima eademque fatis constans exstaret de crimine tam atroci confessio.

(a) Vid. *Rer. Judicat. Lib. I. Cap. IV.* (b) Vid. *Observat. Rer. Judicat. Gent. I. p. m. 445.*

§. IV.

In antecedentibus fatis fuit ostensum, quod confessioni propriæ multum, idque jure meritoque, tribuatur, propterea quod nemo melius, quam reus ipse sciat, qua intentione, quomodo & quibus auxiliis aliquid fuerit patratum. Quamobrem etiam Historia tam Sacra quam profana docet, quod apud gentes fere omnes moratiores institutis sancitum fuerit, neminem, nisi manifestis circumstantiarum momentis urgeretur, prius esse condemnandum, quam ipse factum suum fuisset confessus. Sicut DEUS, omniscius cordium scrutator, supremam rei publicæ Judaicæ administrationem in se susceperat; ita quoque in casibus dubiis, præsertim dum auctores facinorum humana sagacitate detegi non possent, partim immediate, partim mediate & quidem per sortilegium, auctores istos designabat, qui, flagitium coram Judicibus confessi, pœna muldebantur. Sic dum ACHANES contra expressum DEi mandatum ex præda aliquid surripuisset, & clades, quam mox acceperant Israëlita, gravioris flagitii, ab aliquo eorum patrati, ipsos admonuisset, sortes duxerunt, qui-

B

bus

bus quum designatus esset *Achanes*, JOSUA tamen hunc, Theocratico judicio convictum, non prius condemnavit, quam ipse peculatum esset confessus (a). Similiter cum JONATHAN, SAULI filius, nescius jurisjurandi, quo Rex milites suos, in fugandis hostibus occupatos, obstrinxerat, contra illud peccasset, & judicio DEI reus fuisset declaratus, non prius tamen a feroci Patre condemnatus, quam factum fuisset confessus (b). Caiphas etiam, Pontifex ille Judæorum, SALVATOREM nostrum, se DEI filium esse professum, condemnavit, addita condemnationis causa: τί ἐτι χρείαν ἔχουμε μαρτυρίας; αὐτοὶ γὰρ ἠκύσσαμεν ἀπὸ τῆς σώματος αὐτοῦ, id est: *Quid amplius opus est testimonio? Ipsi enim rem audivimus ex ore illius* (c). A Judæis ad gentiles transitum facientibus statim obvenit respublica Spartana, cujus licet singula instituta nemo sanus probaverit, quin tamen in multis laudem mereantur Lacedæmonii, nemo facile ambiget. Atque hoc loco, ut verbis utar CORNELII NEPOTIS (d), non est prætereunda Lacedæmoniorum gravitas, cujus in vita PAUSANIE insigne habemus documentum. Cum enim Rex hic Spartanorum, rebus contra Persas feliciter gestis, plura miscere cœpisset, & Patriam, quam ab imminente periculo liberaverat, ipse opprimere studeret; eum in finem cum XERXE, Persarum Rege, fœdus iniit. Sed ut ars arte plerumque eluditur, ita infidelis iste Rex ab infideli tabellario fuit proditus; qui cum, laxatis epistolæ vinculis, perniciosissima Pausaniæ consilia, in eadem perscripta, Ephe-

phor's aperuisset, illique manum Pausaniæ agnovissent, adeoque hoc indicio de proditione ejus essent convicti, ipsum tamen confitentem prius audire voverunt, quam pœnam in eum decernerent. Quare Ephori indici Argilio præcipiunt, ut ad Neptuni templum, quod Tenari erat, se conferret, atque in ara confederet, ipsi prope eandem sese occultantes. Huc properans Pausanias, quærit de causa, quæ ad Deorum aras supplicem confugere compulisset? Quam cum cognoverat, Rex, quod sine arbitriis rem agi crederet, liberaliter cuncta confitetur: & tunc demum sententia in eum lata fuit. Nec omnino reticenda est æquitas veterum Hyperboreorum in hoc negotio, cujus plurima in Historiarum monumentis passim occurrunt exempla, quorum unum alterumve adferemus. Dum SIGURDUS, *Thorlaci* filius, clam occidisset THORALFUM *Dimonium*, Norvagiæ Rex, OLAVUS S., quæstionem de hoc facinore mox habuit, & quamvis probabile esset, Sigurdum cædis auctorem esse, attamen cum hic crimen sibi objectum audacter negaret, dilata in crastinum fuit sententia; interea vero *Sigurdus* in tutiorem locum se fuga recepit (e). Majori severitate idem Rex usus fuit in THORERUM, *Olveri* filium, qui cum clandestinum fœdus cum Daniæ Rege CANUTO M. iniisset, & in pignus amicitiae auream obtinisset armillam, hunc, perduellionis reum & confessum, occidi jussit (f).

(a) *Iosus VII. 20. seq.* (b) *1 Sam. XIV. 42. seq.* (c)

Luc. XXII. 71. (d) *In vita Pausan. Cap. III.* (e) *Vid.*

STURLONIDIS *Heims Kr. Tom. 1. p. 631. seq.* (f) *Vid. Libr. cit. p. 705.*

§. V.

Sed illuc revertimur, unde nostra paulisper deflexit tractatio, visuri quid de moralitate ejus actionis sit censendum, qua quis factum quoddam sponte in se confitetur, cum tamen plene sit convictus, se ejusdem non fuisse auctorem? Quocirca statim respondemus, quod talis, si modo sana mente in sano gaudeat corpore, circulos officiorum, DEO, Patriæ, sibi ipsi & aliis debitorum, quantum in se est, vehementer turbet. Quum enim DEUS O. M. hominem in theatro hujus universi collocaverit, ut voluntati Ejus convenienter se gerat, ipsum, a quo totus dependet, cernuus colat, & in paterna Ejus gubernatione acquiescat, non-Reus autem factum quoddam in se confitens, atque impatientia ductus DEum non ut beneficum Patrem diligit, sed ut rigidissimum judicem sibi proponit; migrat officia jam enumerata, adeoque in Majestatem Divinam est maxime injurius. Quid? Quod talis eo magis sit habendus, quod sermone, præstantissimo illo munere, quo DEI laudes & gloriam, nec non sua aliorumque commoda promovere posset, in illius contumeliam & sui ipsius perniciem turpiter abutatur. Præterea non-Reus, de quo loquimur, Patriam suam, quæ, CICERONE teste, omnium in se complectitur caritates, fusque deque habet. Quum enim ingenui civis sit, patriæ utilitatem & tranquillitatem
omni

omni nisu promovere; non-Reus contra, factum in se confitens, utramque flocci facit. Si enim in vitæ periculum temeraria sua confessione se conjiciat, eripit civitati membrum, quod ad florem ejus symbolam conferre posset. Si vero minus fuerit delictum, quam ut capitis pœnam mereatur; attamen dum culpam in se suscipit, verum facinoris auctorem a promeritis liberat pœnis, atque eum ita ferociorem reddendo, securitatem publicam infringit. Deinde ideo quoque interest reipublicæ, ne innoxii pro noxiis plectantur, quia aliter existant peccata sic dicta clamantia, quæ vindictam Divinam non tantum in auctores facinorum, sed in integrum societatem populum deposcunt; quam facti sequelam vix expendit non-Reus, ceteroquin sibi religioni duceret, totam exagitare patriam, ut tædii stimulos ipse subterfugiat. Maxime autem migrat non-Reus, factum confitens, Legis N. præcepta, quibus officia erga nosmetipsos continentur. Lædit enim primo existimationem suam. Cum enim illa nitatur justa & præviis egregiis factis fundata opinione, quam alii de nobis & nostris virtutibus concipiunt; sed non-Reus, flagitium confessus, bonam aliorum de se opinionem imminuit, & sinistras cogitationes ipsi suggerit, evidens est, quod famam suam valde labefactet. Lædit quoque conscientiam suam, quæ per vitia quævis vulneratur. Et licet facinus non-Rei sit imaginarium, adeoque in se nullum, attamen cum tale a se fuisse commissum & sibi persvadet & coram aliis fatetur, fallit se ipsum, fallit

etiam alios, adeoque gravissimo hocce mendacio, vitio certe teterrimo, conscientiam lædit. Denique & vitam lædit, quippe si gravius delictum in se confiteatur, capitis pœna mulctari potest. Perit vero ejusmodi reus, nulla in iudiciis iniquitatis aut inimicitiae suspicione, sed sua ipsius calumnia. Immo perit, quia perire cupit, & turpissimo mendacii genere seipsum circumvenit. Quis autem commiseratione dignum censeat hominem, quem ne sui quidem miseret? Addo, quod cum leges tam Divinæ (a), quam humanæ (b) capitis pœnam in eum decernant, qui falso testimonio aliquem oppresserit, pateat omnino, quod non reus se ipsum accusans, pœnam, flagitio confesso definitam, ex suo merito subeat. Tandem & officia, aliis debita, violat non-
Reus, dum eos sua confessione in errorem deducit, & hinc ad damna sibi præter meritum inferenda seducere potest. Ex quibus omnibus adfatim constat, quod abominandum omnino sit factum non-Rei, facinus quoddam in se confitentis.

(a) Deuter. XIX. 16. seq. (b) Mg. B. Cap. LX. §. 5. 1. 2.

§. VI.

Quæstionem modo propositam mox excipit alia, scilicet: An Civili æstimatione confessus pro convicto sit habendus? Civili inquam æstimatione; sicut enim qui facinus quoddam adeo occulte patravit, ut humanam omnem eludat sagacitatem, nihilo tamen minus in foro Divino sistitur sicut convictus, quam-

quamvis factum non sit confessus; ita quoque si non-Reus coram iudice confiteatur facinus quoddam, graviter quidem peccat, ut §. V. ostensum, at tamen in foro Divino & conscientiae pro auctore facti confessi non habetur. Quod vero ad forum humanum attinet, tam ex præceptis Ictorum, quam ex Historia constare videtur, quod confessus pro convicto reputetur. Familiaria enim in judiciis sunt axiomata: *Confessus habetur pro judicato: Confessio est probatio omnibus melior & efficacior, quae fieri potest, adeo ut ubi illa obtinet, ibi sit relaxatio omnis probationis (a).* A quibus nec multum abulasse Majores nostros constat, quum apud illos sequentes reperiamus canones: *Then är sårder sif sårder sårder (b); & Sva myckin är känd saak/ som skårskutin/ eller med witnum tilbundin (c);* id est: Testibus haud opus est, ubi res confessa relucet (d). Et huc etiam pertinet Regula Judicialis XVI: 17. *Känd saak är så godh/ som witnad.* Illustre quoque argumenti propositi exemplum nobis exhibet Historia S. Cum SAULUS, Israëuitarum Rex, bellum cum Philistæis gereret, atque in decretoria pugna ancipiti premeretur periculo, timens, ne in hostium præputiatorum manus incideret, gladio se ipsum transfodit. Sed cum ita mortem non oppeteret, Amalekitam, qui præsto erat, ad se vocavit, rogans, ut filum vitæ suo abrumperet gladio: quod etiam fecit, sibi, ut videtur, persuadens, quod volenti non fieri possit injuria. Tum adsumtis Regis occisi insignibus, ad Davidem festinavit, rem totam, ut gesta

ita erat, exponens, & magnum forte brabeum expectans, quod prædicti pridem regni auspicia ei ita annuntiaret. Sed sicut Davides, qua fuit pietate ac Religione, personam Regis, quantumvis injusti, sacrosanctam esse habendam, suo docuerat exemplo; ita facinus hujus nuntii abominabatur: quare sine judicii strepitu sententia ferali eum condemnavit, addito elogio: *Sanguis tuus sit super capite tuo; os enim tuum testificatum est contra te, dicendo: Ego occidi unctum Jehovæ (e)*. Adeoque Davides hunc Amalekitam, de regicidio confessum, pro convicto habuit, & dignum pronuntiavit, qui mortis poena protinus mulctaretur.

(a) Vid. T. OTTONIS TABORIS *Loc. Comm. Jurispr.* p. 126, 127. (b) Vid. *Cap. VII. §. 5. Dingh. Upl.* (c) Vid. *Cap. XI. §. 1. Dråpm. St. L.* (d) Vid. *LOCCENII not. ad cit. Cap.* (e) *2 Sam. 1: 15. seq.*

§. VII.

Postulat instituti ratio, ut de quæstione modo allata nostram quoque sententiam aperiamus; quocirca statim monemus, quod omnino distinguendum sit inter confessionem, prout causas vel civiles vel criminales concernat. In priori casu confessum pro convicto esse habendum, merito docent Icti. Quum enim negotia civilia & causæ pecuniariæ nihil continere soleant, quod admodum occultari debeat; quin potius ipsa rei natura plerumque exigat, ut res gesta ad plurimum cognitionem perveniat, adeoque dum quis factum coram Judice fate-

fatetur, idemque testibus idoneis, scriptis propria manu exaratis, aliisve probationum instrumentis est munitus, quibus fidem dictis facere potest, factum ita censetur probatum, ut dubitationi nullus amplius super sit locus. Quum enim in causis modo memoratis homines animo deliberato & perpensis singularum circumstantiarum momentis ad negotium accedant, vix ambigi potest, quin confessioni propriæ tantum sit tribuendum, ut ad dirimendam controversiam valeat. Quamobrem etiam Codex FRIDERICIANUS: Rånd sak är så god som tvitnad / når then som tillåres / och til laga ålder kommen / och ej wanvettig är / widgår frivilligt saken inför råtta / och ej dertil pint / skrämd / eller swikeliga förledd är (a). Enimvero in quibusvis casibus nudæ confessioni alterutrius partis litigantis minus fidei habetur, cum quis ita Judex in propria causa evaderet; valet tamen in onerosis, scilicet dum vel reus non diffitetur factum ab actore sibi objectum, vel actor ipse totam litem facit missam. Quod si non-Reus causam quandam civilem in se confiteatur, hoc fieri solet ex ignorantia vel *facti* vel *juris*. Illud rursus accidit, si pluribus negotiis ita fuerit districtus, ut singula sibi in memoriam revocare non possit. Ex. gr. si quis nomina apud plures fecerit, nec accuratas accepti & expensi rationes iniverit, idem si ex supina negligentia fateatur, se summam pecuniæ alicui debere, nullis legibus ab iterata solutione liberari potest. Quod si rursus quis ex ignorantia Juris factum coram Judice confiteatur; hujus officium est, non ex arbitrio confessi, sed ex tenore

Legum atque constitutionum publicarum sententiam ferre (b). Ignorantia enim juris est vincibilis, adeoque calva est excusatio, dum illa facto prætenditur. In his autem casibus requiritur sincera, nec ambiguus vocibus comprehensa confessio, nec in censum venit illa, quam Judex per modum consequentiæ astuta ratione ex verbis confessi elicit; nisi una cum altera manifesto adeo nexu cohæreat, ut una alteram vel involvat vel supponat. Denique quum actionis, in foro intentatæ, plura esse queant momenta, quæ singula nullam invicem habent relationem, nihil certe impedit, quo minus quis alterum caput confiteri, alterum vero negare possit. In quo casu æquum est, ut liquidum solvatur, sed de illiquido tamdiu nulla feratur sententia, donec res ipsa successu temporis se manifestaverit. Immo confessio reperita & constans prævalet, imprimis si & quantitatem & qualitatem rei controversæ exponat.

(a) N. g. B. Cap. XVII. §. 36. (b) Vid. NEHRMAN-
NI *Prot. Civil.* p. 259. §. 3.

§. VIII.

Progredimur ad considerationem causarum criminalium, in quibus paullo magis perplexa censetur quæstionis propositæ resolutio; siquidem confessio varias ob rationes magis lubrica esse potest. Sicut enim homines, dum facinora committunt, placida intellectus decreta, quibus verum a falso & bonum a malo discernere possunt, non sequuntur, verum ima-

gina-

ginationis blanditiis & adfectuum stimulis se in transversum rapi patiuntur; ita prava hæc facta, quantum in se est, sollicitè occultant, ut promeritas pœnas subterfugiant. Immo si vel tædio exulceratæ conscientiæ vel alio modo ad confessionem adigantur, multi tamen adeo vâcordes sunt, ut vel specioso colore factum suum incrustent, vel si imminentem pœnam cum diuturna infamia conjunctam exhorrescant, diversum ab eo, quod commiserint factum in se confiteri & flagitium flagitio ita cumulare, quandoque non dubitent; peccatum suum se expiâsse censentes, dum qualicumque pœna seipsum multaverint. Hoc comprobât multiplex experientia, quæ docet, quod nonnulli tædio calamitosæ vitæ in se fuerint mentiri, quia se aliena manu facilius, quam sua perituros speraverint. Quamobrem quum in legibus Patriis multa occurrunt egregia, tum illud æquissimum merito censetur: *Men ej bôr någor i brott / som å lif gå / fällas på egen bekennelse / utan the omständigheter finnas / som bekännelsen styrcka (a).* Rationibus hujus instituti allatis binas adhuc addimus; tum quod in causis criminalibus confiteri & negare sæpe æque sit periculosum; siquidem confitentibus supplicium, sed negantibus carceris squalor ac subinde tormenta immineant, tum quod in causis civilibus damnum ex iniqua sententia acceptum plene resarciri & amissum restitui possit: sola autem vita est, qua semel adempta, erroris emendationi non est locus. Ulterius si non Reus in se confiteatur facinus quoddam, Leges nostræ hunc, innocentem compertum, nec pœna flagi-

tio definita adficiunt, nec tamen a promerita castigat-
tione, quo tranquillitas publica facta testaque maneat,
eximunt. *Besjänner någor falskeliga / thet han sås
dan gjerning gjordt / som dödsstraff förtjenar / plich-
te med fångelse wid watn och bröd / spö eller ris /
efter omständigheterna (b).* In his præcipue casibus
ad prudentiam & religionem Judicis pertinet, etiam
perire volentes non condemnare. Fieri etiam potest,
ut quispiam aliis flagitiis meruerit supplicium, non
tamen propterea excusandus est Judex, qui ipsum ob
delictum, nunquam commissum, capitis damnat. Esto
enim, quod reus prævaricatione sua promeruerit pœ-
nam; non tamen ut homicida vel alius criminis reus,
sed tamquam prævaricator erat puniendus, auditaque
ejus confessione, probe dispiciendum, vera-ne confes-
sus sit miser, an ex aliqua caussa innocentem mori
decreverit. Denique si quis audita sententia conde-
mnatoria priusquam ad supplicium ducatur, vel no-
vum in se confiteatur crimen, vel alios correos no-
minet, differri quidem pro re nata potest exsecutio,
raro autem pœna, nisi tota forte mutetur scena, mi-
tigatur. *Nu besjänner fånge i fångelsset annan mis-
gjerning / än then han redan är dömd före / eller at
andree theri delacttige äro; eller är uppenbar själavä-
da; så gifwe Konungens Befallningshafswande thet
Hwerdominaren tillåtna / som dömt hafwer och af-
wänte thes utslag (c).*

(a) R. g. B. Cap. XXVII. 36. §. (b) M. B. Cap. XIII.
§. 4. f. (c) G. Bl. Cap. III, §. 4.

§. IX.

Quum Judex, qui integram servare cupit conscientiam, sedulo cavere debeat, ne innocentes supplicio adficiantur, aut exempla in eos statuuntur, qui nullo alio crimine animadversionem merentur, quam calumnia adversus seipfos admitta; ab illo etiam requiritur, ut confessionem Rei & non-Rei discernat, quem in finem sequentia observasse momenta juvabit. Ab ipso itaque Judice requiritur, ut in demandato munere se graviter gerat, ita quidem, ut nec severo & torvo vultu reos perterreat, neque simulatione amicitiae & spe impunitatis quempiam ad confitendum sollicitet. Quod ad reum attinet, considerata omnino est vitae ejus anteaetæ ratio, dispiciendumque, an prius in iudicium ob commissa flagitia fuerit vocatus, item an confessionem trepidus edat, & contradictoria aut manifesto falsa adferat; hæc enim talia sunt, ut in gravem commissi facinoris suspicionem ipsum adducant. Contra ea si factum confitens probam, in quantum vicinis constet, degerit vitam, attamen ipsis innotuerit, quod per aliquod tempus atra bile laboraverit, adeo ut hominum consortium ferre non potuerit, sed loca solitaria impense dilexerit, hujus confessioni, quantumvis ingenuæ, penitus non erit fidendum, nisi adsint indicia, quæ rem ipsam extra dubitationis aleam ponant. Hæc de persona Rei sunt tenenda: de ipsa confessione, ut valida haberi queat, observamus 1) Quod confessio fieri debeat coram Judice, adeoque si ex. gr. quis Thraso in fre-

C 3

quen-

quentia hominum fateatur, se plurimos e medio sustulisse, Thraso tamen fere est habendus, qui laureolam in mustaceo quærat. 2) Requiritur, ut confitens pubertatis annos excesserit & iudicii maturitate gaudeat, tum etiam ne adfectæ mentis vitio quodam laboret, sed sibi probe perspectam habeat rem, ad Iudicem delatam: quocirca confessio nullius erit momenti, si confitens in gravi errore factive ignorantia versetur. 3) Quod confessio proficisci debeat ex animo se ea confessione onerandi, & pœnam vel alium legis effectum, quantumvis molestum, subeundi. 4) Necessè est, ut reus facultate gaudeat, sententiam suam iis signis explicandi, de quorum significatione quisque potest esse certissimus. Confessiones igitur, quæ a mutis & surdis eliciuntur, ambiguæ a plerisque habentur. 5) Denique requiritur, reum confiteri de eo, quod fieri potuerit, ejusque confessionem non claudicare, sed sibi similem esse. Si hæc concurrant, vix erit dubitandum, quin reus veritatem dixerit. Si autem reus sua se confessione ita oneret, ut sibi minime, etiam dum posset, parcat, & si eadem insuper sibi minus constet, effata hujusmodi Rei vix ullam merentur fidem. Tandem ponderanda etiam sunt circumstantiarum momenta, an eadem in reum apprimere quadrent, vel non. De corpore igitur delicti sollicita habenda est quæstio, atque dispiciendum, num confitens solus commiserit facinus, vel alii etiam ejusdem participes fuerint, tum quo tempore, loco, modo, quibusve instrumentis idem sit patratum; ut alia reticeam, quæ ad confessionis veritatem

tem probandam faciant, quæque Judicis prudentia & opportune excogitat & circumspicte applicat.

§. X.

Hæc fuerunt pauca illa, quæ de argumento proposito, satis arduo & difficili, in medium proferre tenuis, qualis nostra adhuc est, potuit Minerva. Multa quidem, quod non diffitemur, de confessionibus reorum tradunt tam antiquiores quam recentiores Philosophi & legum Periti; sed quæ partim concernunt obligationem Rei ad confitendum factum (a), partim etiam exponunt modum eliciendi confessiones ab illis, qui veram causæ controversæ indolem non tam dextre explicant, quam potius sinistre implicant. Enimvero quid de non-Reis confitentibus sit statuendum, pauci, quantum quidem nobis constat, ita exposuerunt, ut eorum dogmata principiis æquitatis & legibus Patriis conveniant. Quod si autem Tuæ, Erudite Lector, expectationi meditationes hæ minus satisfaciant, defectus juvenili nostro ingenio tribuas, atque, qua es æquanimirate, ita tecum constituas, ut quemadmodum non omnibus olim licuit adire Corinthum, ita quoque nec singulis, castra Musarum sequentibus, conceditur, plausus mereri, sed plerisque sufficit, dum rem suam non omnino male egerint.

(a) Vid. PUFENDORF, *Jus Nat. & Gentium Libr. IV. Cap. I. §. 20.*

S. D. G.

* *

* *

* *

